

EUROOPA KOHTU OTSUS

29. juuni 2006*

Kohtuasjas C-308/04 P,

mille esemeks on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 19. juulil 2004 esitatud apellatsioonkaebus,

SGL Carbon AG, asukoht Wiesbaden (Saksamaa), esindajad: advokaadid M. Klusmann ja K. Beckmann,

apellant,

teised menetlusosalised:

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A. Bouquet, M. Schneider ja H. Gading, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses astmes,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

Tokai Carbon Co. Ltd, asukoht Tokyo (Jaapan),

Nippon Carbon Co. Ltd, asukoht Tokyo,

Showa Denko KK, asukoht Tokyo,

GrafTech International Ltd, endine UCAR International Inc., asukoht Wilmington (Ameerika Ühendriigid),

SEC Corp., asukoht Amagasaki (Jaapan),

The Carbide/Graphite Group Inc., asukoht Pittsburgh (Ameerika Ühendriigid),

hagejad esimeses astmes,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud R. Silva de Lapuerta (ettekandja), P. Küris, G. Arestis ja J. Klučka,

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: ametnik K. Sztranc,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. septembril 2005 toimunud kohtuistungil esitatut,

olles 19. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- ¹ Käesolevas apellatsioonkaebuses palub SGL Carbon AG (edaspidi „SGL Carbon”) tühistada osaliselt Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 29. aprillil 2004 liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt vs. komisjon, EKL 2004, lk II-1181, (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”) tehtud otsus, millega jäeti rahuldamata komisjoni 18. juuli 2001. aasta otsuse 2002/271/EÜ EÜ asutamislepingu artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohaldamise menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/36.490 — Grafiitelektroodid, EÜT 2002, L 100, lk 1; edaspidi „vaidlusalune otsus”) artiklite 3 ja 4 peale esitatud hagi.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 17

- ² Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3; edaspidi „määrus nr 17“), artikkel 15 sätestab:

„1. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 100–5000 arvestusühikut, kui need tahtlikult või hooletusest:

[...]

- b) annavad ebaõiget informatsiooni vastuses nõudele, mis on esitatud vastavalt artikli 11 lõigetele 3 või 5 [...]

[...]

2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000–1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa

10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad EMÜ asutamislepingu artikli [81] lõiget 1 või artiklit [82], [...]

[...]

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.

[...]”.

Suunised

- 3 Komisjoni teatise pealkirjaga „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta” (EÜT 1998, C 9, lk 3; edaspidi „suunised”), preambulis on sätestatud:

„[S]uunistes kirjeldatud põhimõtted peaksid tagama komisjoni otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse nii ettevõtjate kui ka Euroopa Ühenduste Kohtu silmis, samas säilitades kaalutusõiguse, mis asjakohaste õigusaktide alusel on komisjonile antud

trahvide määramiseks 10% piires kogukäibest. Seda kaalutusõigust tuleb siiski kasutada ühtse ja mittediskrimineeriva poliitika kohaselt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistamise eesmärkidega.

Trahvisumma kindlaksmääramise uus meetod põhineb järgmistel eeskirjadel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude arvessevõtmiseks.”

Koostööteatis

- 4 Komisjoni teatises, mis puudutab trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades (EÜT 1996, C 207, lk 4; edaspidi „koostööteatis”), [siin ja edaspidi on koostööteatist tsiteeritud mitteametlikus tõlkes] määratleb komisjon, millistel tingimustel võib komisjoni poolt kartelli suhtes läbiviidava uurimise käigus temaga koostööd tegevaid ettevõtjaid neid muidu tasumisele kuuluvast trahvist vabastada või seda vähendada.
- 5 Koostööteatise peatüki A punktis 5 on sätestatud:

„Ettevõtja koostöö komisjoniga on vaid üks asjaolu, mida komisjon trahvisumma kindlaksmääramisel arvesse võtab. [...]”

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

- 6 Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7 artikkel 4 näeb ette:

„Teistkordse kohtumõistmise ja karistamise keelamine

Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalprotsessuaalses korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

Eelmise löike sätted ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjassepuutuva riigi seaduse ja kriminaalprotsessiga, kui on tõendeid uutest või äsjailmnenud faktidest või kui varasemas menetluses on olnud oluline puudujääk, mis võis asja lahendit mõjustada.

Käesolevast artiklist ei või taganeda konventsiooni artikli 15 järgi.”

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja vaidlusalune otsus

- 7 Vaidlustatud kohtuotsuses on Esimese Astme Kohus võtnud tema menetluses oleva vaidluse asjaolud kokku alljärgnevalt:

„1 Komisjon on otsuses 2002/271/EÜ [...] tuvastanud mitme grafiitelektroodide sektori ettevõtja osalemise reas kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevustes EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses ja Euroopa Majanduspiirkonna asutamislepingu (2. mai 1992, EÜT 1994, L 1, lk 3; edaspidi „EMP leping“) artikli 53 lõike 1 tähenduses.

2 Grafiitelektroode kasutatakse põhiliselt terase tootmiseks elektrilistes kaarahjudes. Terase tootmine nendes ahjudes toimub peamiselt taaskasutuse teel, st uut terast toodetakse terase jäätmetest; see erineb klassikalisest terase tootmisest, kus hapniku kõrgahjudes kasutatakse toorainena rauamaaki. Üheksat elektroodi, mis on kolmekaupaga ühendatud varrasteks, kasutatakse elektriahjus, kus sulatatakse vanarauda. Arvestades sulamisprotsessi intensiivsust, tarbitakse iga kaheksa tunni kohta üks elektrood. Elektroodi moodustumisaeg on umbes kaks kuud. Grafiitelektroodid on selles tootmisprotsessis asendamatud.

3 Grafiitelektroodide nõudlus on otseselt seotud terase tootmisega elektrilistes kaarahjudes. Peamised kliendid on terasetootjad, kes esindavad 85% nõudlusest.

1998. aastal toodeti maailmas tooterast kokku 800 miljonit tonni, millest 280 miljonit tonni toodeti elektrilistes kaarahjudes [...]

[...]

- 5 1980. aastate tehnoloogilised uuendused võimaldasid elektrootodide tarbimist tonni toodetud terase kohta oluliselt vähendada. Sel perioodil toimusid terasetööstuses ka olulised ümberkorraldused. Elektrootodide nõudluse vähenemise tõttu toimusid ümberkorraldused ülemaailmses elektrootodide tööstuses. Mitmed tehased suleti.

- 6 2001. aastal varustasid Euroopa turgu üheksa Lääne grafiitelektrootodide tootjat [...].

- 7 Kohaldades määruse nr 17 artikli 14 lõiget 3 [...], viisid komisjoni ametnikud 5. juunil 1997 [teatud grafiiditootjate] asukohtades läbi üheaegsed etteteatamata uurimised.

- 8 Samal päeval korraldasid Federal Bureau of Investigation (FBI) ametnikud Ameerika Ühendriikides läbiotsimise mitme tootja asukohas. Nende läbiotsimiste tulemusena esitati SGL [...] vastu süüdistus kriminaalasjas kartellis

osalemise eest. Kõik süüdistatavad tunnistasid ennast süüdi ja nõustusid kandma rahalist karistust, mis SGL puhul oli määratud summas 135 miljonit Ameerika Ühendriikide dollarit (USD) [...].

[...]

10 Teatud hulk ostjaid esitasid Ameerika Ühendriikides SGL [...] vastu hagi kahju hüvitamiseks kolmekordses määras (*triple damages*).

11 Kanadas, [...] [j]uulis 2000 tunnistas SGL end süüdi ja nõustus tasuma rahalise karistuse summas 12,5 miljonit Kanada dollarit [Kanada konkurentsiseaduse sätete] [...] rikkumise eest. Seoses SGL-i osalemisega kartellis esitasid Kanada terasetootjad juunis 1998 SGL-i vastu hagi tsiviilasjas.

12 24. jaanuaril 2000 esitas komisjon süüdimõistetud ettevõtjatele vastuväiteteatise. Haldusmenetluse tulemusena võeti 18. juulil 2001 vastu [vaidlusalune] otsus, milles väidetakse, et hagejaks olevad ettevõtjad [...] osalesid ülemaailmses hindade kindlaksmääramise ning asjaomase toote siseriiklike ja regionaalsete turgude jagamise kokkuleppes „kodumaise tootja” põhimõtte alusel: [...] SGL [...] [vastutas ühe Euroopa osa eest]; [...]

13 [Vaidlusaluse] otsuse kohaselt olid kartelli põhikokkulepped alljärgnevad:

— grafiitelektroodide hinnad tuli kindlaks määrata ülemaailmselt;

- hinnaga seotud otsuseid võis iga äriühing vastu võtta ainult presidendi või juhatuse liikmete tasandil;

- „kodumaine tootja” pidi määrama turuhinna oma „territooriumil” ja teised tootjad pidid seda „järgima”;

- „välismaa” turgudel, st turgudel, mis ei olnud ühegi tootja „kodumaa”, määrati hind kindlaks kokkuleppel;

- „välismaa” tootjad ei tohtinud osutada mingit agressiivset konkurentsi ja pidid teiste tootjate „kodumaa” turgudelt tagasi tõmbuma;

- tootmiskahtu suurendada ei olnud lubatud (Jaapani tootjad pidid kahte vähendama);

- tootmistehnoloogiaid ei tohtinud võõrandada kartellis osalevatest tootjatest erinevatele isikutele.

14 [Vaidlusaluses] otsuses sätestatakse veel, et kartelli põhikokkuleppeid sõlmiti kartelli osaliste koosolekutel, mida organiseeriti mitmel tasandil: „tegevjuhtide” koosolekud, „töötajate” koosolekud, Euroopa tootjate koosolekud (ilma Jaapani ettevõtjateta), siseriiklikud või regionaalsed koosolekud konkreetsete turgude suhtes ning ettevõtjatevahelised kahepoolsed kontaktid.

[...]

16 [Vaidlusaluses] otsuses tuvastatud faktide ja selles tehtud õiguslike hinnangute alusel määras komisjon rikkumise toimepannud ettevõtjatele trahvid, mille summad arvutati vastavalt meetodile, mis on sätestatud suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta [...], ja ka komisjoni teatises, mis puudutab trahvide määramata jätmist või nende summa vähendamist kartelliasjades [...].

17 [Vaidlusaluse] otsuse resolutiivosa artiklis 3 määratakse alljärgnevad trahvid:

SGL: 80,2 miljonit eurot;

[...]

18 Resolutiivosa artiklis 4 kohustatakse asjassepuutuvaid ettevõtjaid tasuma trahvi kolme kuu jooksul alates [vaidlusaluse] otsuse kättesaamisest ja määratakse tasumisega hilinemise eest viivis 8,04%.”

Vaidlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

- 8 SGL Carbon ja teised vaidlusaluse otsuse adressaadiks olevad ettevõtjad esitasid Esimese Astme Kohtule tühistamishagid nimetatud otsuse peale.

- 9 Vaidlustatud kohtuotsuses on Esimese Astme Kohus järeldanud ja otsustanud järgmist:

„[...]

2) Kohtuasjas T-239/01, SGL Carbon vs. komisjon:

- kinnitada hagejale komisjoni otsuse 2002/271 artikli 3 alusel määratud trahvi suuruseks 69 114 000 eurot;

- jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata;

[...]”.

Apellatsioonkaebuse nõuded

- 10 SGL Carbon palub Euroopa Kohtul:

- osaliselt tühistada vaidlustatud kohtuotsus kohtuasjas T-239/01, millega jäeti rahuldamata vaidlusaluse otsuse artiklite 3 ja 4 peale esitatud hagi;

- teise võimalusena vähendada apellandile nimetatud otsuse artiklis 3 määratud trahvi ja otsuse artiklis 4 koosmõjus komisjoni 23. juuli 2001. aasta kirjaga määratud viivist;

- samuti teise võimalusena saata vaidlus uueks läbivaatamiseks Esimese Astme Kohtule, kus arvestataks Euroopa Kohtu õigusliku käsitlesega;

- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

11 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata;

- mõista kohtukulud välja apellandilt.

Suulise menetluse uuendamise taotlus

12 24. veebruaril 2006 Euroopa Kohtusse saabunud kirjas taotles SGL Carbon Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 alusel suulise menetluse uuendamist.

- 13 Taotlust põhjendades väitis SGL Carbon, et kohtujuristi ettepanek käesoleva apellatsioonkaebuse kohta ei kajastanud täpselt poolte esitatud faktilisi asjaolusid ega Esimese Astme Kohtu seisukohti. See sisaldab ka argumente ja hüpoteese, mida pooled ei ole senini kohtule esitatud dokumentides märkinud ning mida ei toodud esile ka kohtuistungil. See ettepanek ei ole seega piisav ettevalmistus kohtuotsuse tegemiseks, vaid tekitab vajaduse erandkorras täiendavate märkuste esitamiseks enne Euroopa Kohtu lõpliku otsuse langetamist.
- 14 Sellega seoses tuleb kõigepealt viidata Euroopa Kohtu põhikirjale ja kodukorrale, milles ei nähta pooltele ette võimalust esitada märkusi vastuseks kohtujuristi ettepanekule (vt eelkõige 4. veebruari 2000. aasta määrus kohtuasjas C-17/98: Emesa Sugar, EKL 2000, lk I-665, punkt 2).
- 15 Mis puudutab SGL Carboni esitatud argumentatsiooni, tuleb meenutada, et Euroopa Kohus võib omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel määrata oma kodukorra artikli 61 kohaselt suulise menetluse uuendamise, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud (vt eelkõige 13. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-209/01: Schilling ja Fleck-Schilling, EKL 2003, lk I-13389, punkt 19, ja 17. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-30/02: Recheio — Cash & Carry, EKL 2004, lk I-6051, punkt 12).
- 16 Käesoleval juhul leiab Euroopa Kohus, et ta omab esitatud küsimustele vastamiseks kogu vajalikku teavet.
- 17 Seega suulist menetlust määrusega ei uuendata.

Apellatsioonkaebuse väited

- 18 SGL Carbon tugineb oma apellatsioonkaebuses seitsmele väitele: varem määratud karistuste arvestamise kohustuse (*non bis in idem* põhimõte) tähelepanuta jätmine, põhisumma väär kindlaksmääramine talle trahvi määramisel, trahvisumma väär suurendamine 1997. aasta kontrollile eelnenud telefonitsi antud juhiste eest, määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kindlaks määratud karistuse ülemmäära — 10% konsolideeritud ülemaailmsest käibest — väär tähelepanuta jätmine, tema kaitseõiguse piiramine ebapiisava juurdepääsu võimaldamisega toimikule, tema maksujõuetuse arvesse võtmata jätmise ebaseaduslikkus ja kindlaksmääratud intressimäärade ebaseaduslikkus.

Esimene väide: samas asjas kolmandate riikide ametiasutuste poolt varem määratud karistustega arvestamise kohustuse (non bis in idem põhimõte) rikkumine

Poolte argumentid

- 19 SGL Carbon väidab, et Esimese Astme Kohtul ei olnud õigus, kui ta seadis kahtluse alla *non bis in idem* põhimõtte kohaldatavuse suhetele ühelt poolt Ameerika Ühendriikide ja Kanada ning teiselt poolt ühenduse vahel, viidates kolmele väärale argumentile, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 134, 136, 137, 140, 142 ja 143.
- 20 Apellant tugineb oma argumentatsioonis eelkõige Euroopa Kohtu 14. detsembri 1972. aasta otsusele kohtuasjas 7/72: Boehringer Mannheim vs. komisjon (EKL 1972, lk 1281).

- 21 SGL Carbon täpsustab, et vastupidi Esimese Astme Kohtu hinnangule esineb antud asjas vajalik kaitstava õigushüve samasus. Peale selle ei oma varem määratud karistuste arvesse võtmise kohtusega seoses tähtsust, kas selles valdkonnas on rahvusvaheline kokkulepe sõlmitud või mitte.
- 22 Apellant on arvamusel, et isegi kui Esimese Astme Kohtul oli alust jätta *non bis in idem* põhimõtte kolmandate riikidega seost omavates asjades kohaldamata, oleks ta nendes riikides varem määratud karistusi pidanud arvesse võtma proportsionaalsuse ja õigluse põhimõtetest lähtudes.
- 23 Komisjon leiab, et apellandi väide mitmekordse kohtumõistmise keelu kohta ei ole põhjendatud. *Non bis in idem* põhimõtet ei saa laiendada asjadele, milles ka kolmandad riigid on karistusi määranud.
- 24 Komisjon leiab, et Ameerika Ühendriikide ja ühenduse konkurentsioiguse eesmärgid ei ole samad. Pealegi ei kaitse asjaomased õigusaktid konkurentsile ülemaailmselt. Ühendriikide vastavate õigusnormide esemeks on konkurents Ühendriikide turul, ühenduses kehtivate normide eesmärk aga on konkurentsile kahjustamise takistamine ühisturul.
- 25 Komisjon järeldeb sellest, et Esimese Astme Kohus otsustas õigesti, et antud asjas ei olnud *non bis in idem* põhimõtte kohaldatav.

Euroopa Kohtu hinnang

- 26 Kõigepealt tuleb meenutada, et *non bis in idem* põhimõtte, mis on sätestatud ka Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokollis nr 7 artiklis 4, kujutab endast ühenduse õiguse üldpõhimõtet, mille järgimise tagab kohus (vt eelkõige 5. mai 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 18/65 ja 35/65: Gutmann vs. komisjon, EKL 1966, lk 149 ja 172, ja 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades: C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 59).
- 27 Uurimaks nimetatud põhimõtte rikkumisest tuleneva väite põhjendatust, peab märkima samuti seda, nagu ka Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 140 õigesti otsustas, et Euroopa Kohus ei ole veel lahendanud küsimust, kas komisjon on kohustatud võtma arvesse kolmanda riigi ametiasutuste määratud karistust, kui komisjoni ning kõnealuste ametiasutuste poolt tuvastatud ettevõtjat puudutavad asjaolud on samad, kuid Euroopa Kohus seadis komisjoni ja kolmanda riigi ametiasutuste poolt karistatavaks loetud tegude samasuse eespool nimetatud uurimise eeltingimuseks.
- 28 Seoses *non bis in idem* põhimõtte kohaldamisega olukordades, kus kolmanda riigi ametiasutused nimetatud riigi territooriumil kehtiva konkurentsioiguse alast karistamispädevust teostades on sekkunud, on oluline meenutada, et vaidlusalune kartell on rahvusvaheline, mida iseloomustab eelkõige see, et vastavatel kolmandate riikide territooriumidel tuleb kohaldada kolmandate riikide õigust.
- 29 Sellega seoses tuleb märkida, et nimetatud riikide ametiasutused, kes oma territoriaalse pädevuse raames tegelevad konkurentsivabaduse kaitsega, peavad oma võimu teostama vastavalt nendes riikides kohaldatavatele nõuetele. Need

põhimõtted, mis on teiste riikide õiguskordade konkurentsivaldkondade aluseks, teenivad teatud kindlaid eesmärke, kuid viivad ka spetsiifiliste materiaalõiguse normide vastuvõtmiseni ja väga erinevate haldus-, karistus- ja tsiviilõiguslike tagajärgedeni konkurentsialaste õigusnormide rikkumiste tuvastamisel nimetatud riikide ametiasutuste poolt.

- 30 Seevastu on õiguslik olukord hoopis teine juhul, kui ettevõtja suhtes kohaldatakse konkurentsivaldkonnas vaid ühenduse õigust ja ühe või mitme liikmesriigi õigust, st juhul, kui konkurentsi kahjustav kokkulepe jääb vaid Euroopa Ühenduse õiguse territoriaalsesse kohaldamisalasse.
- 31 Sellest tuleneb, et kui komisjon karistab ettevõtjat ebaseadusliku käitumise eest, isegi kui selleks on ettevõtja osalemine rahvusvahelises kartellis, püüab komisjon tagada ühisturul konkurentsivabaduse, mis on EÜ asutamislepingu artikli 3 lõike 1 punkti g kohaselt ühenduse põhieesmärk. Ühenduse tasemel kaitstava õigushüve eripära tõttu võivad komisjoni poolt tema asjakohase pädevuse raames antud hinnangud märgatavalt erineda kolmandate riikide antud hinnangutest.
- 32 Seega otsustas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 134 õigesti, et *non bis in idem* põhimõte ei ole kohaldatav olukordades, kus on tegemist ka kolmandate riikide õiguskordadega ja konkurentsivaldkonna ametiasutuste sekku-misega oma pädevuse raames.
- 33 Peale selle otsustas Esimese Astme Kohus õigesti, et ei ole olemas teist õiguspõhimõtet, mis võiks kohustada komisjoni võtma arvesse hagejale kolmandates riikides esitatud süüdistusi ja määratud karistusi.

- 34 Tuleb märkida, nagu Esimese Astme Kohus seda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 136 ka õigesti tegi, et ei ole olemas rahvusvahelise avaliku õiguse põhimõtet, mis keelaks erinevate riikide ametiasutustel, sh kohtutel, süüdistada ja karistada füüsilist või juriidilist isikut samade tegude eest, mille eest nimetatud isiku suhtes on teises riigis juba otsus tehtud. Peale selle ei ole olemas rahvusvahelist avalik-õiguslikku kokkulepet, mille kohaselt võiks komisjon olla kohustatud määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel trahvi määrates võtma arvesse trahve, mille kolmandate riikide ametiasutused on oma konkurentsioiguse alast pädevust teostades määranud.
- 35 Oluline on lisada, et Euroopa Ühenduste ja Ameerika Ühendriikide valitsuse vahel 23. septembril 1991 ja 4. juunil 1998 sõlmitud leping nende konkurentsioiguse rakendamisel viisakuspõhimõtete kohaldamise kohta (EÜT 1995, L 95, lk 47, ja EÜT 1998, L 173, lk 28) piirdub praktiliste menetlusküsimustega, nagu teabevahetus ja koostöö konkurentsivaldkonna ametiasutuste vahel, ning ei viita mingil moel lepingu ühe poole määratud karistuste tunnustamisele ega arvessevõtmisele teise poole poolt.
- 36 Mis puudutab teise võimalusena esitatud väidet, et Esimese Astme Kohus ei arvestanud proportsionaalsuse ja õigluse põhimõtteid, siis on oluline märkida, et mis tahes argumente, mis põhinevad kolmandate riikide poolt juba määratud trahvidel, saab hinnata vaid kaalutlusõiguse raames, mis on ühenduse konkurentsioigusealaste rikkumiste eest trahvide määramisega seoses komisjonile antud. Seega, kuigi ei ole välistatud, et komisjon kolmandate riikide ametiasutuste poolt varem määratud trahvidega arvestab, ei ole ta siiski seda kohustatud tegema.
- 37 Hoiatuseesmärgiga, mida komisjon võib trahvisummat kindlaks määrates taotleda, soovitakse tagada, et ettevõtjad järgiksid ühisturul nende tegevust reguleerivaid EÜ asutamislepinguga kehtestatud konkurentsieeskirju (vt selle kohta 15. juuli

1970. aasta otsus kohtuasjas 41/69: Chemiefarma vs. komisjon, EKL 1970, lk 661, punktid 173–176). Järelikult, hinnates nimetatud eeskirjade rikkumise eest määratava trahvi hoiatavat iseloomu, ei ole komisjon kohustatud arvesse võtma võimalikke karistusi, mille kolmandad riigid on teatud ettevõtjale konkurentsinoormide rikkumise eest määranud.

38 Seega ei rikkunud Esimese Astme Kohus õigusnorme, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 144–148 otsustas, et määratava trahvisumma kindlaksmääramine oli õiguspärane.

39 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimene väide tervikuna tagasi lükata.

Teine väide: põhisumma väär kindlaksmääramine hagejale trahvi määramisel

Poolte argumendid

40 SGL Carbon leiab, et Esimese Astme Kohus on trahvi arvutamisel põhisumma kindlaksmääramise kriteeriume valesti kasutanud, mis kujutab endast kas võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist või kaalutlusviga.

- 41 Apellant selgitab, et Esimese Astme Kohtu vastavas arutluskäigus on vead kolmes aspektis. Esiteks ei ole õigustatud Esimese Astme Kohtu arvutus ühe ettevõtjate kategooria piires, milles on liidetud kõigepealt erinevate ettevõtjate turuosad ja käibed, et seejärel määrata keskmine käive või turuosa. Teiseks on Esimese Astme Kohtu poolt määratletud turuosade vahel nii suured erinevused, et kohtul polnud alust käsitleda neid ettevõtjaid sama kategooria piires ühtemoodi. Kolmandaks määras Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse adressaatideks olnud teistele ettevõtjatele palju väiksema turuosade erinevuste „kohustuslikult kohaldatava põhjuse” tõttu astmelisema ja proportsionaalsema trahvi, kuid ei kohaldanud samu kaalutlusi hageja suhtes.
- 42 SGL Carbon järeldab sellest, et ta on eriti ebasoodsasse olukorda pandud just Esimese Astme Kohtu hinnangute tõttu trahvide arvutamise põhimõtete kohaldamisel matemaatilistes arvutustes. Arvutusvea tõttu tuleks Esimese Astme Kohtu poolt kinnitatud trahvi vähendada täiendavalt veel kuni 5,1–12,2 miljoni euro võrra vastavalt kasutatud arvutusmeetodile.
- 43 Komisjon tuletab meelde, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on trahvisumma määramisel kaalutusõigus, mis välistab konkreetse matemaatilise valemi kasutamise. Kui rikkumise on toime pannud mitu ettevõtjat nagu antud juhul, tuleb hinnata nendest igaühe osaluse suhtelist olulisust kartellis.
- 44 Komisjon leiab, et Esimese Astme Kohus teostas selles osas oma kohtulikku kontrolli õigesti, seda eelkõige hageja huvides. Esimese Astme Kohus tuvastas, et kartelli osalisi kategooriateks jagades ei pea komisjon lähtuma ainult ja matemaatiliselteft igat ettevõtja käibest. Esimese Astme Kohus oli tunnistanud õiguspäraseks

kartelli osaliste jaotamise mitmesse kategooriasse, mille tagajärjel määrati samasse kategooriasse paigutatud ettevõtjatele kindla suurusega trahvi põhisumma.

- 45 Lõpuks märgib komisjon, et Esimese Astme Kohtus pole võrdse kohtlemise põhimõtet rikkunud ka trahvide arvutamise meetodi kohta tehtud järeldustes.

Euroopa Kohtu hinnang

- 46 Tuleb meenutada, nagu tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast (vt eelkõige 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punktid 240–243 ja viidatud kohtupraktika), et komisjonil on trahvide arvutamise meetodi osas laiaulatuslik kaalutusõigus ja ta võib arvesse võtta mitmeid asjaolusid, järgides siiski määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 toodud käibega seotud ülemmäära.
- 47 Veel on Euroopa Kohus rõhutanud seda, et suunistes on erinevaid paindlikkust võimaldavaid elemente, mis võimaldavad komisjonil oma kaalutusõigust kasutada kooskõlas määruse nr 17 artikli 15 sätetega, nagu Euroopa Kohus neid tõlgendab (vt eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt vs. komisjon, punkt 267).
- 48 Siiski peab Euroopa Kohus kontrollima, kas Esimese Astme Kohus on seda komisjoni kaalutusõiguse teostamist õigesti hinnanud.

- 49 Selle tõttu tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus uuris üksikasjalikult küsimust, kas kolme ettevõtjate kategooriat eraldavad kvantitatiivsed künnised trahvide põhisummade kindlaksmääramiseks olid määratud seostatult ja objektiivselt.
- 50 Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 217–219 selgitas, lähtus komisjon kartellis osalenud ettevõtjaid kolme kategooriasse jagades ning erinevaid põhisummasid kindlaks määrates kartelli osaliste käivetest ja turuosadest kõnealuse toote müügil maailmaturul vaidlusaluses otsuses viidatud perioodil.
- 51 Esimese Astme Kohus jõudis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 224–226 järeldusele, et valitud põhisumma, mis ulatus 40 miljoni euroni esimesse kategooriasse kuuluvate ettevõtjate puhul, kelle hulka kuulus ka SGL Carbon, ei olnud omavoliline ega ületanud komisjoni kaalutusõiguse piire selles valdkonnas.
- 52 Siinkohal on oluline tõdeda, et oma argumentatsiooniga soovib apellant vaidlustada Esimese Astme Kohtu poolt heaks kiidetud komisjoni klassifitseeringut, kuna tema sõnul tuleks iga asjassepuutuva ettevõtja erineva käibe ja turuosa tõttu iga kartellis osalenud ettevõtja klassifitseerida omaette kategooriasse ja seega määrata kõigile erinev põhisumma.
- 53 Selle argumentatsiooniga ei saa nõustuda.

- 54 Nagu eespool toodud Esimese Astme Kohtu kaalutlustest selgub, kontrollis ta, kas komisjon oli oma ettevõtjate klassifitseerimise meetodit kohaldanud ja igale kategooriale kvantitatiivse künnise nõuetekohaselt ja seostatult määranud. Esimese Astme Kohus kontrollis ka seda, kas ettevõtjate grupeerimine sama kategooria sees oli teiste kategooriatega võrreldes piisavalt seostatud ja objektiivne.
- 55 Tuleb lisada, et see fakt, et teised kartelli osalised olid neile igapäevase eriomaste asjaolude tõttu klassifitseeritud teistesse kategooriatesse, ei lükka ümber Esimese Astme Kohtu põhjendatud hinnanguid hageja klassifitseerimise kohta.
- 56 Sellest järeldub, et Esimese Astme Kohtu poolt heaks kiidetud komisjoni klassifitseering on kooskõlas ka võrdse kohtlemise põhimõttega.
- 57 Arvestades eeltoodut ei ole vaidlustatud kohtuotsuses selles küsimuses õigusnorme rikutud.
- 58 Seega tuleb teine väide tagasi lükata.

Kolmas väide: põhisumma suurendamine 25% võrra

Poolte argumendid

- 59 SGL Carbon leiab, et Esimese Astme Kohtu poolt kinnitatud eriline põhisumma suurendamine 25% ehk 15,5 miljoni euro võrra, mida komisjon tegi seetõttu, et

hageja hoiatas teisi ettevõtjaid eelseisvast komisjoni kontrollist, ei olnud õigustatud. Esimese Astme Kohtu sellekohane hinnang on väär, kuna hagejale ei saa ette heita teatud tõendamata asjaolusid, mida talle pole varem ei vastuväiteteatistes ega vaidlusaluses otsuses ette heidetud.

60 SGL Carbon heidab Esimese Astme Kohtule ette seda, et viimane hindas tema telefonikõnesid valesti kolmel põhjusel. Esiteks jättis Esimese Astme Kohus tähelepanuta selle, et hageja niisugune käitumine ei olnud keelatud ja seetõttu ei oleks *nulla poena sine lege* põhimõttest lähtudes teda karistada tohtinud. Teiseks rikkus Esimese Astme Kohus *in dubio pro reo* põhimõtet, eeldades asjaolude olemasolu, mida komisjon ega ka kohus ise ei olnud tuvastanud. Kolmandaks rikkus Esimese Astme Kohus võrdse kohtlemise põhimõtet.

61 Komisjon väidab, et apellandi esimene ja kolmas argument — *nulla poena sine lege* põhimõtte ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine — on vastuvõetamatud, kuna need argumendid olid esitatud juba esimeses astmes ja SGL Carbon piirdub apellatsioonistmes nende argumentide kordamisega. Esitatud argumendid on igal juhul alusetud.

62 Komisjon märgib, et apellandi argument, mille kohaselt Esimese Astme Kohus eeldas SGL Carboni pahatahtlikke motiive, ei ole asjakohane. Trahvisummade kindlaksmääramisel oli komisjonil kaalutusõigus, mis ei ole seotud ühegi matemaatilise valemiga.

- 63 Komisjon leiab, et kaalutusõiguse teostamise kontrollimisel kinnitas Esimese Astme Kohus õigesti, et hagejapoolne hoiatamine takistas uurimist oluliselt ja et selles kontekstis ei oleks olnud vaja uurida, millised olid hoiatajast kartelliosalise erilised motiivid.

Euroopa Kohtu hinnang

- 64 Tuleb meelde tuletada, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 312 leidis Esimese Astme Kohus, et fakti, et hageja hoiatas teisi ettevõtjaid eelseisvast komisjoni kontrollist, võis kvalifitseerida raskendavaks asjaoluks ja et vastupidiselt hageja väidetele ei olnud tegemist mitte konkreetse ja eraldiseisva ühenduse konkurentsioiguse rikkumise, vaid käitumisega, mis raskendas algset rikkumist. Peale selle leidis Esimese Astme Kohus samas vaidlustatud kohtuotsuse punktis, et teiste ettevõtjate hoiatamisega soovis SGL Carbon tegelikult kartelli olemasolu varjata ja selle tegevust jätkata, mis tõepoolest 1998. aasta märtsini õnnestus.
- 65 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 313 täpsustas Esimese Astme Kohus, et hageja viide määruse nr 17 artikli 15 lõike 1 punktile c ei olnud asjakohane, kuna see säte käsitleb takistamisi rikkumistena, mis on eraldiseisvad ja kartellist sõltumatud, samas kui käesolevas asjas SGL Carboni poolt antud hoiatuse eesmärk oli kartelli tegevuse jätkumise tagamine, mille puhul on selge, et tegemist on ühenduse konkurentsioiguse ilmse rikkumisega.
- 66 Lõpuks märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 315, et teiste ettevõtjate hoiatamisega väljuti SGL Carboni sisepiiridest ja taheti nurjata kogu komisjoni uurimine, et tagada kartelli püsimine.

- 67 Tuleb märkida, et eespool toodud kaalutlustes andis Esimese Astme Kohus mõned faktilised hinnangud hageja käitumise kohta.
- 68 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt on ainult Esimese Astme Kohus pädev esiteks fakte tuvastama, välja arvatud juhul, kui talle esitatud kohtutoimiku dokumentide tõttu oleksid tema järeldused sisuliselt ebatäpsed, ja teiseks neid fakte hindama. Seega ei ole faktide hindamine — välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud — õiguslik küsimus, mis alluks Euroopa Kohtu kontrollile apellatsioonimenetluses (vt eelkõige 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-470/00 P: parlament *vs.* Ripa di Meana jt, EKL 2004, lk I-4167, punkt 40 ja viidatud kohtupraktika).
- 69 Seoses apellandi argumendiga proportsionaalsuse põhimõtte ja võrdse kohtlemise põhimõtte väidetava rikkumise kohta on oluline meenutada, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 309 ja 310 leidis Esimese Astme Kohus, et teiste ettevõtjate hoiatamise eest SGL Carbonile määratud trahvi suurendamine ei tundu olevat ebaproportsionaalne ega diskrimineeriv. Ta kiitis heaks selle, et komisjon oli hoiatamised kvalifitseerinud SGL Carboni poolt takistava käitumisena, mille eesmärk oli kartelli olemasolu varjamine, ja raskendava asjaoluna, mis õigustas määratud trahvi suurendamist.
- 70 Nende Esimese Astme Kohtu hinnangutega ei ole õigusnorme rikutud.
- 71 Kohtupraktikast (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punktid 240–242) tuleneb, et kui trahvi põhisumma määratakse kindlaks rikkumisest lähtuvalt, siis rikkumise raskus tehakse kindlaks arvukate muude asjaolude põhjal, millega seoses komisjonil on laiaulatuslik kaalutusõigus.

Raskendavate asjaolude arvessevõtmine trahvi kindlaksmääramisel on kooskõlas komisjoni ülesandega tagada konkurentsionormide järgimine.

72 Kolmas väide tuleb seega tervikuna tagasi lükata.

Neljas väide: määruse nr 17 artikli 5 lõikes 2 sätestatud karistuse ülemmäära arvesse võtmata jätmine

Poolte argumendid

73 SGL Carbon väidab, et Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta asjaolu, et komisjoni kindlaksmääratud trahvisumma ületab määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud karistuse ülemmäära. Lisaks on Esimese Astme Kohtu sellekohased kaalutlused põhjendamata.

74 Esiteks viitab SGL Carbon Esimese Astme Kohtu hindamisveale seoses trahvi määramiseks arvesse võetud käivetega. Esimese Astme Kohus jättis vastuseta küsimuse, kas komisjon pidi aluseks võtma 1999. või 2000. aasta käibed.

- 75 Teiseks heidab SGL Carbon Esimese Astme Kohtule ette määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja *nulla poena sine lege* põhimõtte rikkumist. Esimese Astme Kohus ei ole arvesse võtnud asjaolu, et kuna määruse nr 17 artikli 15 lõige 2 on karistust sätestav norm, siis allub see seaduslikkuse põhimõttele. Seda põhimõtet kohaldatakse nii määratavat trahvi moodustavatele vahesummadele kui ka selle lõppsummale.
- 76 Kolmandaks märgib apellant, et Esimese Astme Kohus on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet. Esimese Astme Kohus oli ise tõdenud, et komisjon võis trahvi lõppsumma kindlaksmääramisel võtta arvesse mitmeid asjaolusid. Siiski pidi komisjon valitud arvutusmeetodit kasutama seostatult ja diskrimineerimata.
- 77 Lõpuks väidab SGL Carbon, et on rikutud EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamise kohustust. Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta komisjoni kohustuse esitada põhjendused selle kohta, miks ta ei vähendanud trahvi hagejal, kes oli ühe teise ettevõtjaga sarnases olukorras. Vastupidi Esimese Astme Kohtu hinnangule oleks vaidlusalune otsus pidanud sisaldama teise ettevõtja trahvi vähendamise põhjuseid.
- 78 Käesoleva väitega seoses esitatud argumentidele vastates märgib komisjon, et Esimese Astme Kohus lükkas õigustatult tagasi nimetatud väidet toetavad argumendid, mis pealegi olid esitatud juba esimeses astmes. Tegelikult ei ületa komisjoni määratud trahvi lõppsumma ega Esimese Astme Kohtu vähendatud trahvisumma kumbki 10% apellandi ülemaailmsest käibest.

- 79 Komisjon leiab, et Esimese Astme Kohus kinnitas õigesti kartelli esemeks oleva toote müügist saadud käibe arvessevõtmist. Ta täpsustab, et käivet kasutati muude faktiliste kriteeriumite hulgas selleks, et hinnata hageja võimet toimepandud rikkumise kaudu grafiitelektroodide turgu mõjutada.
- 80 Seoses määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud ülemmääraga märgib komisjon, et kuna suurte rahvusvaheliste ettevõtjate käibed on tänapäeval märkimisväärsed, siis tagab vaid ettevõtja suurust arvestav paindlik ülemmäär selle, et ühenduse konkurentsioiguse rikkumise eest määratud trahvidel on hoiatav mõju. Eespool viidatud säte on selles osas piisavalt täpne, et ettevõtjad, kelle suhtes see säte kohaldub, võivad raskusteta välja arvutada neid oodata võiva trahvi summa.

Euroopa Kohtu hinnang

- 81 Tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale (vt eelkõige 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80–103/80: *Musique Diffusion française jt vs. komisjon*, EKL 1983, lk 1825, punktid 117–119, ja eespool viidatud kohtuotsus *Dansk Rørindustrie jt vs. komisjon*, punkt 257) seondub määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud trahvi ülemmäär asjaomase ettevõtja ülemaailmse käibega, kuna vaid see asjaolu näitab ettevõtja olulisust ja mõju turul.
- 82 Peale selle tuleneb kohtupraktikast (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon*, punktid 592 ja 593, ja eespool viidatud kohtuotsus *Dansk Rørindustrie jt vs. komisjon*, punkt 278), et vaid määratud trahvi lõppsumma peab jääma eespool nimetatud ülemmäära piiresse.

Järelikult ei keela määruse nr 17 artikli 15 lõige 2 komisjonil arvutamise erinevatel etappidel jõudmast seda määra ületava vahesummani, juhul kui määratud trahvi lõppsumma seda määra ei ületa.

- 83 Käesoleva asjaga seoses tuleb tõdeda, nagu selgub ka vaidlustatud kohtuotsuse punktist 367, et komisjoni määratud trahvisumma eespool viidatud ülemmäära ei ületanud.
- 84 Mis puudutab apellandi argumentatsiooni selle kohta, et Esimese Astme Kohus rikkus seoses trahvimääraga võrdse kohtlemise põhimõtet ja põhjendamiskohustust, siis tuleb vaid meenutada, et nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 367–370 õigesti märkis, on komisjonile antud volitus see summa kindlaks määrata mitmete asjaolude põhjal, eelkõige võttes arvesse toimepandud rikkumiste raskust ja kestust ning igale kartellis osalevale ettevõtjale omaseid näitajaid.
- 85 Sellest tuleneb, et trahvide arvutamise meetodiga seonduva kaalutusõiguse raames hindab komisjon iga ettevõtja puhul individuaalselt, kuidas seda meetodit rakendada.
- 86 Eeltoodud kaalutluste kogumist tuleneb, et Esimese Astme Kohus otsustas õigesti, et käesolevas asjas trahvisumma kindlaksmääramisel ei olnud hageja olukord analoogne teiste ettevõtjatega ja et järelikult oli komisjon vaidlusaluse trahvi arvutamise meetodit kasutanud seostatult ja diskrimineerimata.

87 Seega tuleb neljas väide tagasi lükata.

Vües väide: kaitseõiguste rikkumine

Poolte argumendid

88 SGL Carbon väidab, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnorme, leides, et komisjon oli taganud piisava juurdepääsu toimikule.

89 Apellant rõhutab, et Esimese Astme Kohtu sellekohased kinnitused on vastuolulised, sest ühelt poolt leidis ta, et komisjon tuvastas, et ettevõtjate koostööd kajastavad dokumendid ei kuulunud tema sisetoimikusse, vaid asusid uurimistoimikus, millele ettevõtjatel oli juurdepääs, ja teiselt poolt selgitas Esimese Astme Kohus, et komisjoni sisedokumendid sisaldasid informatsiooni, mis oli hageja kaitseks asjakohane, kuna see puudutas ettevõtjatevahelist koostööd ja omas tegelikult trahvi kindlaksmääramisel tähtsust.

90 SGL Carboni väitel otsustas Esimese Astme Kohus valesti ka selle, et ärakuulamise eest vastutav ametnik pidi komisjoni liikmete kolleegiumile teatama vaid haldusmenetluse läbiviimise õiguspärasuse hindamisse puutuvad vastuväited, st õigustatud vastuväited.

91 Komisjon väidab, et apellandi argumentatsioon selle kohta, et tal ei olnud piisavat juurdepääsu toimikule, on vastuvõetamatu, kuna see ei puuduta õigusküsimust vaid Esimese Astme Kohtu järeldusi faktide kohta. Euroopa Kohus ei ole pädev uurima

niisuguseid järeldusi ega nende faktidega seoses Esimese Astme Kohtu poolt arvesse võetud tõendeid. Käesolev väide on igal juhul põhjendamata.

- 92 Komisjon tuletab meelde, et apellant tunnistas ise esimeses astmes, et ta oli osalenud grafiitelektroodide kartellis, et Esimese Astme Kohus tuvastas, et SGL Carbon oli olnud kartelli osaline ja et ettevõtja oli rikkumise omaks võtnud. Hagejana ta mitte ainult ei jätnud vaidlusaluse otsuse sellekohaseid järeldusi vaidlustamata, vaid tema suhtes kohaldati ka koostööteatise normidest tulenevat sooduskohtlemist.
- 93 Lõpuks leiab komisjon, et apellandi argument ärakuulamise eest vastutava ametniku aruande kohta tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata, kuna see ei sisalda uusi asjaolusid.

Euroopa Kohtu hinnang

- 94 Tuleb meenutada, et igas menetluses, mis võib kaasa tuua karistuse määramise, eriti trahvi või karistumakse määramise, on kaitseõiguse tagamine ühenduse õiguse põhiprintsiip, mida tuleb järgida ka haldusmenetluse tüüpi menetluses (vt eelkõige 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-194/99 P: Thyssen Stahl vs. komisjon, EKL 2003, lk I-10821, punkt 30).
- 95 Seoses apellandi argumendiga toimikule juurdepääsu kohta piisab märkusest, et ta ei tõstata ühtegi õigusküsimust vaid tugineb faktide konstateerimisele. Esimese Astme Kohus tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 39–41, et kõnealuse juurdepääsutaotluse esemeks ei olnud dokumentide nimekiri või nende mittekonfidentsiaalne

kokkuvõte. Esimese Astme Kohtu poolt vaidlustatud kohtuotsuse nimetatud punktides antud hinnangutes, mis puudutavad teatud dokumentide käsitlemist haldusmenetluses, ei ole ka vastuolusid.

- 96 Seoses apellandi argumendiga ärakuulamise eest vastutava ametniku lõpparuande kohta piisab märkusest, et sel ajal ei pidanud ärakuulamise eest vastutav ametnik kontrollima sisedokumentide klassifitseerimise õigsust ega seda, kas komisjon oli kohustatud lubama oma sisetoomikule juurdepääsu või esitama nimekirja või kokkuvõtte konfidentsiaalsetest dokumentidest.
- 97 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et dokumendi esitamata jätmine iseenesest võib kujutada endast kaitseõiguse rikkumist vaid siis, kui asjaomane ettevõtja suudab tõendada esiteks, et komisjon võttis selle dokumendi rikkumise toimepanemise kohta väite esitamisel aluseks, ja teiseks, et väite õigsust sai tõendada vaid nimetatud dokumendile viitamisega (vt eelkõige 25. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 107/82: AEG vs. komisjon, EKL 1983, lk 3151, punktid 24–30, ja 9. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 322/81: Michelin vs. komisjon, EKL 1983, lk 3461, punktid 7–9).
- 98 Euroopa Kohus on sellega seoses veel täpsustanud, et asjaomase ettevõtja ülesanne on tõendada, et järeldus, milleni komisjon vaidlusaluses otsuses jõudis, oleks olnud erinev, kui nimetatud ettevõtjale esitamata jäetud dokument, mille alusel komisjon rikkumise tuvastas, oleks jäetud tõendina arvesse võtmata (vt 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 73).
- 99 Eeltoodud kaalutluste kogumist tuleneb, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 50–54 toodud Esimese Astme Kohtu poolt ärakuulamise eest vastutava ametniku aruandele antud hinnangutes ei ole samuti õigusnorme rikutud.

100 Seega tuleb viies väide tagasi lükata.

Kuues väide: hageja maksevõime arvesse võtmata jätmine

Poolte argumendid

- 101 SGL Carbon väidab, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 370–372 jättis Esimese Astme Kohus arvesse võtmata asjaolu, et hageja maksevõime vähenes märgatavalt teiste konkurentsivaldkonna ametiasutuste määratud kõrgete trahvide ja kolmandates riikides makstud suurte kahjutasude tõttu. Seetõttu ajab veel ühe märkimisväärse trahvi määramine ettevõtja pankroti äärele.
- 102 Apellant väidab, et Esimese Astme Kohus rikkus komisjoni niisugust lähenemist heaks kiites proportsionaalsuse põhimõtet ning tegutsemisvabaduse ja omandiga seonduvate ettevõtja õiguste kaitset. Vastupidi Esimese Astme Kohtu hinnangule oli komisjon kohustatud hageja maksevõimet uurima ja seda arvesse võtma.
- 103 Komisjon leiab, et ta kasutas õiguspäraselt talle trahvisumma kindlaksmääramiseks antud kaalutlusõigust ja määratud trahvisumma vähendamiseks polnud ühtegi põhjust.

- 104 Komisjon lisab, et Esimese Astme Kohus ei rikkunud õigusnorme, leides, et vaidlusaluse trahvisumma kindlaksmääramisel ei ole komisjon kohustatud arvestama asjaomase ettevõtja majanduslikku olukorda ja tema maksevõimet.

Euroopa Kohtu hinnang

- 105 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole komisjonil kohustust trahvisumma kindlaksmääramisel arvestada ettevõtja puudulikku majanduslikku olukorda, kuna sellise kohustuse tunnustamine viiks turutingimustele halvemini kohandunud ettevõtjatele õigustamatu konkurentsieelise andmiseni (vt 8. novembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82: IAZ International Belgium jt vs. komisjon, EKL 1983, lk 3369, punktid 54 ja 55, ning eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustrie jt vs. komisjon, punkt 327).
- 106 Veel tuleb märkida, et seda kohtupraktikat ei sea kahtluse alla suuniste punkti 5 alapunkt b, mille kohaselt tuleb arvesse võtta ettevõtja tegelikku maksevõimet. Tõepoolest, see võime omab tähendust üksnes „konkreetses sotsiaalses kontekstis”, mis seisneb trahvi maksmise tagajärgedes eelkõige töötuse suurenemise näol või puudutatud ettevõtjast tootmisahelas ees- või tagapool olevate majandusharude olukorra halvenemises.
- 107 Kuid apellant ei ole esitanud ühtegi tõendit niisuguse olukorra olemasolu kohta.

- 108 Mis puudutab apellandi argumenti seoses tegutsemisvabadusega ja õigusega omandile, siis piisab märkusest, et need põhimõtted alluvad avalikust huvist lähtuvatele piirangutele ja neid ei saa ühenduse konkurentsioiguse rikkumise eest määratava trahvi kindlaksmääramisel arvesse võtta.
- 109 Arvestades eeltoodut, järeltas Esimese Astme Kohus õigesti, et komisjon ei rikkunud ühtegi õigusnormi, kui ta lükkas tagasi hageja väite tema nõrga majandusliku seisundi kohta.
- 110 Seega tuleb kuues väide tagasi lükata.

Seitsmes väide: intressimäärade kindlaksmääramise ebaseaduslikkus

Poolte argumendid

- 111 SGL Carbon leiab, et Esimese Astme Kohus ei uurinud tema argumentatsiooni viivisintressi määra kindlaksmääramise kohta. Seega on vaidlustatud kohtuotsus puudulik ega kinnita selle kohta esitatud väite tagasilükkamist.
- 112 Komisjon märgib, et Esimese Astme Kohus jättis viivist puudutava komisjoni otsuse õigesti jõusse ja põhjendas üksikasjalikult oma sellekohaseid kaalutlusi. Muu hulgas viitas Esimese Astme Kohus väljakujunenud kohtupraktikale seoses komisjoni pädevusega niisuguseid viivisintresse kindlaks määrata.

Euroopa Kohtu hinnang

- 113 Tuleb meenutada, et esitatud väitele vastates viitas Esimese Astme Kohus (vaidlustatud kohtuotsuse punktides 475 ja 478) väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt hõlmab komisjonile määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel antud pädevus pädevust määrata kindlaks trahvi maksmise tähtaeg ja tähtaeg, millest alates hakatakse arvutama viivisintressi, pädevust määrata kindlaks intressimäär ja oma otsuse elluviimiseks vajalikud täpsemad meetmed.
- 114 Kui komisjonil niisugust pädevust ei oleks, võiksid ettevõtjad hilinevad maksmisest kasu saada, nõrgendades selliselt karistuste mõju.
- 115 Seega leiab Esimese Astme Kohus õigesti, et komisjonil oli õigus nõuda kõrgemat viivisintressi määra kui keskmiselt laenusajalt turul küsitav määra, niivõrd, kuivõrd see oli vajalik trahvi maksmisega viivitamise ärahoidmiseks.
- 116 Lõpuks jõudis Esimese Astme Kohus järeldusele, et komisjon ei olnud vaidlustatud intressimäära kindlaksmääramisel oma kaalutusõiguse piire ületanud.
- 117 Tuleb märkida, et nendes Esimese Astme Kohtu hinnangutes ühtegi õigusnormi rikkumist ei ole.
- 118 Seega tuleb seitsmes väide tagasi lükata.

119 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb jätta apellatsioonkaebus täies ulatuses rahuldamata.

Kohtukulud

120 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel, mida kohaldatakse kodukorra artikli 118 alusel ka menetluses olevate apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja SGL Carbon on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

- 1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja äriühingult SGL Carbon AG.**

Allkirjad